

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ОСВІТА У ХХІ СТОЛІТТІ: ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

Випуск 4

*Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції
“Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті:
Європейський вектор розвитку”,
м. Київ, МАУП, 23 травня 2012 р.*

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2013

Редакційна колегія:

Подолька А. М., д-р юрид. наук — головний редактор

Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора

Чернуха Н. М., д-р пед. наук, проф. — заступник головного редактора

Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор

Видання здійснене в рамках проекту “Наукові праці МАУП”

Освіта у ХХІ столітті: шляхи розвитку / МАУП. — К.: ДП “Видав-
О-72 **ничий дім “Персонал”, 2010 —**

Вип. 4 : Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції “Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті: Європейський вектор розвитку”, м. Київ, МАУП, 23 трав. 2012 р. / редкол. : А. М. Подолька (голов. ред.), М. Ф. Головатий (заст. голов. ред.), Н. М. Чернуха (заст. голов. ред.), А. А. Ігнатченко (відп. ред.). — 2013. — 162 с. : іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику подано статті учасників Міжнародної науково-практичної конференції “Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ ст.: Європейський вектор розвитку”, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — розвитку освіти в Україні. Статті охоплюють широкий діапазон наукових досліджень українських учених.

Для науковців, освітян, державних службовців, політиків, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком української освіти.

ББК 74.04(4УКР)я43

ЗМІСТ

М. Ф. Головатий

*Цивілізаційні та національні
вектори освітнього простору
України у сучасну добу5*

О. В. Баєва

*Психофізіологічне обґрунтування
використання інтерактивних
технологій у навчальному процесі
вищих навчальних закладів 11*

К. В. Корсак

*Проблеми ноотехнологій
у сучасному освітньому просторі:
концептуальні засади 17*

Н. М. Чернуха

*Інтеграційна складова
трансформаційних процесів
у освіті 24*

Г. О. Кільова

*Проблеми якості української
освіти в контексті
Болонського процесу 29*

А. Г. Андрущук

*Якість освіти:
психолінгвістичний аспект 35*

Є. А. Антонович

С. В. Прищенко

*Стратегія розвитку
інтегрованої навчальної
дисципліни “Дизайн реклами”
в умовах модернізації освіти
в Україні 39*

І. С. Бахов

*Інтеграційні процеси у сучасному
полікультурному освітньому
просторі 46*

В. А. Гапоненко

*Активні методи навчання
як пріоритет сучасної
гуманітарної освіти 52*

Н. І. Головка

*Щодо активізації пізнавальної
діяльності студентів
у вищій школі 56*

І. В. Журжа

*Освітня діяльність ЮНЕСКО
в Україні 58*

С. П. Касьянова

*Змінний характер цінностей
системи освіти постіндустріального
суспільства 63*

Є. І. Качмарський

*Вивчення проблем місцевого
самоврядування в Україні як
складова загальної професійної
підготовки у вищій школі 67*

В. М. Колпаков

*Підготовка топ-менеджерів
(стратегів) як проблема управління
в Україні 70*

І. М. Найдьонов

*Ефективний навчальний діяль-
ності — ефективне управління 77*

Т. І. Науменко

*Розвиток дитини дошкільного віку
в сучасному інформаційному
просторі 86*

С. Ф. Радзімовська

*Європейська інтеграція
і сучасна освіта 90*

Н. М. Терещенко

*Навчання іноземних студентів:
національний та міжнародний
вимір 92*

І. О. Шестопалова

*Індивідуалізація навчання
як один із пріоритетів
європейського освітнього
простору 97*

І. О. ШЕСТОПАЛОВА

канд. пед. наук, проф.

Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ЯК ОДИН ІЗ ПРІОРИТЕТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Освіта у XXI столітті: шляхи розвитку, вип. 4, 2013, 97–100

Актуальність даної проблеми тісно пов'язана з процесами демократизації та гуманізації освіти, які визначаються в сучасному європейському просторі як стратегічні завдання вищої освіти на сучасному етапі її розвитку. В демократичному суспільстві пріоритетом у системі соціальних цінностей є індивідуальність, і ті перетворення, які відбуваються у всіх сферах сучасного життя, і в галузі освіти зокрема, зосереджуються на особистості, як дієвій особі і суб'єктові суспільно-історичного розвитку. Саме тому розвиток вищої освіти в європейських країнах відбувається на основі нової гуманістичної парадигми особистісно орієнтованого навчання і виховання, а індивідуалізація навчального процесу вважається одним із найголовніших і найефективніших засобів її практичного здійснення.

Сучасні дослідження в галузі когнітивної психології виявили існування поняття *навчального стилю* як комплексу певних психологічних, фізіологічних та соціальних особ-

ливостей людини, який формує її схильність до тих чи інших форм і методів навчання. Подальші дослідження навчальних стилів призвели до висновку про необхідність якомога більшого пристосування навчального процесу до навчального стилю кожного студента, що можливо здійснити тільки на основі індивідуалізації навчального процесу.

Вищезгадані дослідження суттєво вплинули на розвиток педагогічної науки і висунули на перший план погляд на індивідуалізацію навчання не як на один із багатьох складових навчального процесу, а як на його *основу*.

Аналіз англomовної психолого-педагогічної літератури доводить, що індивідуалізація розглядається на рівні не просто дидактичного принципу, а як система індивідуалізованого навчання, що охоплює всі аспекти навчального процесу й заснована на урахуванні не тільки рівня знань даного студента з предмету, а на всьому комплексі його психологічних і фізіологічних особливостей, його здібностей, переваг, схильнос-

тей, інтересів, життєвого і навчального досвіду, навчальних цілей [2; 6].

Так, за висловлюванням Х. Холека, дослідження проблеми індивідуалізації дотепер набувало розвитку тільки стосовно деяких аспектів навчання, а не навчання цілком. Але ж індивідуалізацію, на його думку, слід розглядати не як метод сам по собі, а як можливість *досконалої реорганізації* навчальних матеріалів і структури аудиторних занять. Сучасні дослідники визначають індивідуалізацію як явище, котре містить у собі організацію навчання таким чином, щоб дозволити здібностям, інтересам, потребам кожного окремого студента реалізуватися наскільки тільки можливо і при якому традиційне уявлення про “середнього учня” та прагнення до “середнього результату” у викладанні відкидається, оскільки це не повністю задовольняє потреби студентів [4].

Новий погляд на індивідуалізацію як на основу, на якій будується навчальний процес, призвів до виникнення теорії *гнучкої системи навчання*, яка ґрунтується на створенні таких програм, форм, методик навчання, навчальних матеріалів, що дозволили б їх *багатогранне варіювання* з метою максимального пристосування до кожного студента, або групи студентів [5].

Складовими теорії гнучкого навчання є:

- *гнучка форма навчання* — це така організація аудиторії, яка дозволяє використання різних режимів навчання (фронтальне, групове, парне, індивідуальне) одночасно, що передбачає наявність і використання технічних засобів навчання;

- *гнучка методика навчання* передбачає володіння викладачем різних методів і технологій навчання, з яких він може обирати найбільш ефективні у даній навчальній ситуації;

- *гнучка програма* повинна передбачати або багатоваріантність її використання, або визначати тільки мінімум і бути тим каркасом, на якому будується програма у кожній окремій навчальній ситуації з урахуванням конкретних студентів даної групи, а також варіювання і корегування її змісту;

- *гнучкі навчальні матеріали* передбачають, по-перше, можливість вибору підручника, який більш підходить у даній ситуації, і створення різноманітних і різноманітних за типом і режимом роботи завдань, що дозволяє їх виконання на різному рівні складності, за різними типами завдань, у різному темпі й здійснювати самоперевірку.

Не менш важливим є і *гнучкий підхід до оцінювання*, мета якого показати студенту його власні успіхи, вселити в нього віру у свої сили і допомагає уникнути ситуації, коли студент ретельно працює, багато чому навчився, але у порівнянні зі стандартами оцінювання або з більш просунутими студентами одержує низьку оцінку [3; 5].

Складовою частиною нового підходу до індивідуалізації є і концепція зміни *ролі викладача і студента*, за якою студент перетворюється на активного учасника свого навчального процесу на всіх його етапах — від планування, вибору форм і методів навчання до оцінювання — і несе відповідальність за його результати,

а викладач розглядається як керівник, консультант, помічник.

Отже, сучасна зарубіжна педагогіка намагається поєднати в систему всі визначені дотепер поняття індивідуалізації, які висвітлюють її певні аспекти і пов'язати їх між собою.

Такий підхід дозволяє розглядати індивідуалізацію не тільки в аспекті гуманізації та демократизації освіти, але і в аспекті забезпечення зростання *якості і ефективності* навчання, оскільки така побудова навчального процесу сприяє максимальній самореалізації кожного студента, активному і міцному засвоєнню знань.

Індивідуалізація навчання також розглядається в сучасній європейській педагогічній науці в контексті підготовки студентів до реалізації принципу *безперервної освіти*, оскільки суттєво сприяє розвитку їх самостійності, навичок планування, організації та оцінювання свого власного навчального процесу. У зв'язку з цим виникають дослідження представників англійської педагогічної науки, присвячені проблемам *автономії* навчання (здатність та готовність людини до самостійного керування та самостійної організації свого навчального процесу з того чи іншого предмета з метою самоосвіти, *оцінювання і самооцінювання* у навчальному процесі, оволодіння студентами *навчальними навичками і вмінням*, які вирішуються за допомогою індивідуалізації) [1; 3; 5].

Аналіз зарубіжних педагогічних джерел із проблеми індивідуалізації переконливо свідчить, що сучасні дослідники розглядають індивідуалізацію як в рамках звичайної *академічної форми* навчання, так і в контексті са-

мостійної роботи, контрактної системи, самоосвіти, що припускають різні ступені та типи індивідуалізації.

Таким чином, сучасна зарубіжна педагогічна наука робить спробу підійти до реалізації індивідуального підходу з іншого боку і визнає, що індивідуалізація буде мати успіх тільки у тому разі, коли вона стане основою, на якій будується навчальний процес, коли можливість її закладена ще під час планування навчального процесу — при розробці програм, навчальних матеріалів, виборі методів навчання, організації аудиторії тощо.

Побудова навчального процесу на основі індивідуалізації допомагає практично вирішити такі базові проблеми сучасної вищої освіти, як її гуманізація і демократизація, безперервність, якість та ефективність. Теоретичними засадами індивідуалізації навчання іноземних мов у сучасній педагогічній науці Великої Британії є концепція навчальних стилів і концепція гнучкого навчання, які тісно пов'язані між собою, а автономія розглядається як найвищий ступінь, як кінцевий результат і головна мета індивідуалізації навчального процесу, котра має пронизувати всю систему навчання і усі програми, а не бути просто його випадковою частиною, стати головною метою усіх навчальних дій на аудиторних і позааудиторних заняттях.

Література

1. Allwright R. Individualisation and autonomy in whole-class instruction. — ELT Documents, 131, 1998 — P. 35 — 44.

2. *Anderson J. R.* Cognitive psychology and its applications. — New York, 1985. — 96 p.
3. *Carver D., Dickinson L.* Learning to be self-directed. — Oxford, 1982. — 205 p.
4. *Holec H. A.* Theoretical and practical description of the application of the concept of autonomy in language learning. — Cambridge University Press, 2001. — 390 p.
5. *Nunan D.* Learner-centered curriculum. — Oxford University Press, 1996. — 196 p.
6. *Skehan P.* Cluster analysis and the identification of learner types. — Oxford, 1986. — 360 p.